СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ

„Димитър А. Ценов" - Свищов

KreativEU
Knowledge & Creativity European University

Международна научно-практическа конференция

90 години дарителство, знание, иновации и устойчиво развитие в СА „Д. А. Ценов" – Свищов

Том I

5-7 ноември 2026 г.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

90 ГОДИНИ ДАРИТЕЛСТВО, ЗНАНИЕ, ИНОВАЦИИ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ В СА „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

Свищов, 5-7 ноември 2026 г.

Посветена на 90 години от създаването на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“

Сборник с доклади

ТОМ I

Международната научно-практическа конференция е организирана при изпълнение на Административен договор № КП-06-МНФ/23 от 18.08.2026 г. (BNSF-1.010-0023-C01) на Фонд „Научни изследвания“ при МОН по Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2026

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Марин Маринов
Ректор на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – председател
Проф. д-р Красимир Шишманов
Проф. д. н. Божидар Божинов
Проф. д-р Любчо Варамезов
Доц. д-р Маргарита Шопова
Доц. д-р Ваня Григорова
Доц. д-р Румен Ерусалимов
Доц. д-р Пламен Йорданов
Доц. д-р Драгомир Илиев
Доц. д-р Иван Марчевски
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Сергей Найденов
Доц. д-р Катя Личева
Проф. д-р Пенка Шишманова
Доц. д-р Елена Йорданова
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Пепа Стойкова
Доц. д-р Михаил Чиприянов
Доц. д-р Любка Илиева
Доц. д-р Теодора Филипова
Ст. преп. Елка Узунова
Ст. преп. д-р Радослав Николов

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Здравко Любенов – *председател*
Проф. д-р Светослав Илийчовски
Проф. д-р Атанас Атанасов
Доц. д-р Галина Чиприянова
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Красимира Славева
Гл. ас. д-р Асен Божиков
Ст. преп. д-р Венцислав Диков

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ
Проф. д-р Атанас Атанасов – *председател*
Проф. д-р Светослав Илийчовски
Проф. д-р Красимир Шишманов
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Танер Исмаилов
Доц. д-р Здравко Любенов
Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Елена Йорданова
Доц. д-р Любка Илиева
Доц. д-р Валентин Милинов
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Зорница Петкова

Публикуваните материали са рецензирани по метода на двойно сляпо рецензиране. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете. Фонд „Научни изследвания“ не носи отговорност за съдържанието на докладите, представени на научния форум, както и за съдържанието на рекламните и други материали за него.

ISBN 978-954-23-2686-1 (print)
ISBN 978-954-23-2687-8 (online)

D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS – SVISHTOV

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

90 YEARS OF CHARITY, KNOWLEDGE, INNOVATION AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS - SVISHTOV

Svishtov, 5th - 7th November 2026

Dedicated to the 90th anniversary since the establishment of D. A. Tsenov Academy of Economics

Conference Proceedings

VOLUME I

The International Scientific and Practical Conference was organized in the implementation of Administrative Contract № КП-06-МНФ/23 of August 18, 2026 (BNSF-1.010-0023-C01), awarded by the Bulgarian National Science Fund at the Ministry of Education and Science under the Procedure for Support of International Scientific Forums Held in the Republic of Bulgaria

Tsenov Academic Publishing House
Svishtov
2026

PROGRAM COMMITTEE
Assoc. Prof. Marin Marinov, PhD
Rector of D. A. Tsenov Academy of Economics
Prof. Krasimir Shishmanov, PhD
Prof. Bozhidar Bozhinov, PhD
Prof. Lyubcho Varamezov, PhD
Assoc. Prof. Margarita Shopova, PhD
Assoc. Prof. Vanya Grigorova, PhD
Assoc. Prof. Rumen Jerusalemov, PhD
Assoc. Prof. Plamen Yordanov, PhD
Assoc. Prof. Dragomir Iliev, PhD
Assoc. Prof. Ivan Marchevski, PhD
Assoc. Prof. Irena Emilova, PhD
Assoc. Prof. Sergey Naydenov, PhD
Assoc. Prof. Katya Licheva, PhD
Prof. Penka Shishmanova, PhD
Assoc. Prof. Elena Yordanova, PhD
Assoc. Prof. Plamen Petkov, PhD
Assoc. Prof. Pepa Stoykova, PhD
Assoc. Prof. Mihail Chipriyanov, PhD
Assoc. Prof. Lyubka Ilieva, PhD
Assoc. Prof. Teodora Filipova, PhD
Senior Lecturer Elka Uzunova
Senior Lecturer Radoslav Nikolov, PhD

ORGANIZING COMMITTEE
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov. PhD, Chairman
Prof. Svetoslav Iliychovski, PhD
Prof. Atanas Atanasov, PhD
Assoc. Prof. Galina Chipriyanova, PhD
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, PhD
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, PhD
Ch. Assist. Prof. Asen Bozhikov, PhD
Sen. Lect. Ventsislav Dikov

EDITORIAL BOARD
Prof. Atanas Atanasov, PhD – Chair
Prof. Svetoslav Iliychovski, PhD
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, PhD
Prof. Krasimir Shishmanov, PhD
Assoc. Prof. Taner Ismailov, PhD
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov, PhD
Assoc. Prof. Galya Ivanova-Kuzmanova, PhD
Assoc. Prof. Irena Emilova, PhD
Assoc. Prof. Hristo Sirashki, PhD
Assoc. Prof. Elena Yordanova, PhD
Assoc. Prof. Lyubka Ilieva, PhD
Assoc. Prof. Valentin Milinov, PhD
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, PhD
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, PhD
Assoc. Prof. Ventsislav Vasilev, PhD
Assoc. Prof. Zornitsa Petkova, PhD

The published materials have been peer-reviewed using the double-blind review method. The authors are solely responsible for the content of the materials, the opinions expressed, the data used, the cited sources, and the linguistic formatting of the texts. The Bulgarian National Science Fund bears no responsibility for the content of the papers presented at the scientific forum, nor for the content of its promotional or other materials.

ISBN 978-954-23-2686-1 (print)
ISBN 978-954-23-2687-8 (online)

СЪДЪРЖАНИЕ

ТОМ I
ПЛЕНАРНИ ДОКЛАДИ

ЗНАНИЕ, ИНОВАЦИИ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ В СЪВРЕМЕННОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ – ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Проф. д.н Божидар Божинов 9

PREPARING FUTURE PROFESSIONALS IN BUSINESS SCIENCES FOR THE AI ERA: COMPETENCIES AND CURRICULAR CHALLENGES
Prof., Célio Gonçalo Cardoso Marques, PhD, Senior Technician, MSc, Ana Catarina Gomes Almeida 27

INVESTIGATING GRANGER CAUSALITY BETWEEN GDP-RELATED INDICATORS: EVIDENCE FROM BULGARIA AND ROMANIA
Professor, Alexandru-Lucian Manole, PhD., Professor, Cristian-Marian Barbu, PhD. 43

ФИНАНСИ, ИКОНОМИКС, ЗАСТРАХОВАНЕ И ОСИГУРЯВАНЕ

АНАЛИЗ НА ЦЕНОВИЯ ТРЕНД НА БЪЛГАРСКИТЕ БОРСОВО ТЪРГУВАНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ДРУЖЕСТВА, СЛЕД COVID И ПРИ ВОЙНАТА В УКРАЙНА
Проф. д-р Стефан Симеонов, Алексей Гудев, докторант 57

LEASING AS STRATEGIC FINANCING TOOL
Prof. Tatjana Spaseska, PhD, Emilija Gjorgjioska, Aneta Risteska-Jankuloska 64

ФИНАНСОВАТА ГРАМОТНОСТ КАТО ФАКТОР ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА БЕДНОСТ И ПРЕХОДА КЪМ НИСКОВЪГЛЕРОДНО ОТОПЛЕНИЕ
Доц. д-р Александрина Александрова 73

РАЗВИТИЕ И ДИФЕРЕНЦИАЦИЯ НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ ПАЗАРИ НА БАЛКАНИТЕ: СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ ЗА ПЕРИОДА 2015–2024 Г.
Доц. д-р Венцислав Василев 80

ФИНАНСОВ КОНТРОЛИНГ И БИЗНЕС ОРГАНИЗАЦИИТЕ
Доц. д-р Людмил Кръстев 88

ИКОНОМИЧЕСКА ПРИРОДА НА РАЗХОДИТЕ ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ
Доц. д-р Марин Маринов 93

ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА И НЕЙНОТО ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ МЕЖДУНАРОДНИТЕ ФИНАНСИ И ИНВЕСТИЦИИТЕ
Доц. д-р Наталия Силичева 102

ПЕРСПЕКТИВИ ПРЕД СИСТЕМАТА ЗА СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Николай Нинов 109

ТЕНДЕНЦИИ В ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТТА НА ОСИГУРИТЕЛНИЯ СТАЖ ПРИ МАТЕРИАЛИЗИРАНЕ ПРАВОТО НА ПЕНСИЯ ЗА ОСИГУРИТЕЛЕН СТАЖ И ВЪЗРАСТ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Пламен Йорданов, гл. ас. д-р Маргарита Николова 120

ПОЛОВО-ВЪЗРАСТОВИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ПУБЛИЧНОТО ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ ПРИ СТАРОСТ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Пламен Йорданов, гл. ас. д-р Маргарита Николова 129

ВЛИЯНИЕ НА ОСНОВНИТЕ ФАКТОРИ ВЪРХУ РЕАЛИЗИРАНИЯ ПРЕМИЕН ПРИХОД ПРИ ЗАСТРАХОВАНЕТО НА СГРАДИ И ДОМАШНО ИМУЩЕСТВО
Доц. д-р Румен Ерусалимов 139

БОНУС-МАЛУС СИСТЕМАТА ПРИ ЗАСТРАХОВКАТА „ГРАЖДАНСКА ОТГОВОРНОСТ НА АВТОМОБИЛИСТИТЕ“ В БЪЛГАРИЯ – ПРОБЛЕМИ И РЕШЕНИЯ
Доц. д-р Румен Ерусалимов, д-р Николай Илиев 147

ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА И МАКРОИКОНОМИЧЕСКА СТАБИЛНОСТ В УСЛОВИЯ НА КРИЗА: ЕМПИРИЧНИ ИЗМЕРЕНИЯ ЗА БЪЛГАРИЯ (2019–2022)
Доц. д-р Танер Исмаилов, доц. д-р Махмут Кадир Ишгювен 155

ЖИЗНЕНИЯТ ЦИКЪЛ НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ КАТО ФАКТОР ЗА ДИФЕРЕНЦИАЦИЯ НА ТЪРСЕНЕТО НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ ПРОДУКТИ
Гл. ас. д-р Анелия Панева 163

ПОТЕНЦИАЛНА РОЛЯ НА ТЕЛЕМАТИЧНИТЕ СИСТЕМИ В ЗАСТРАХОВАНЕТО И ПОДОБРЯВАНЕ НА ПЪТНАТА БЕЗОПАСНОСТ В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Валентина Нинова 171

СЪСТОЯНИЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ПЕНСИОННИ ФОНДОВЕ В БЪЛГАРИЯ И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ИМ ЗА ИЗПЛАЩАНЕ НА АДЕКВАТНИ ПЕНСИИ ЗА РАННО ПЕНСИОНИРАНЕ
Гл. ас. д-р Йордан Йорданов 179

РОЛЯТА НА ИНФЛАЦИЯТА ВЪРХУ ПОКУПАТЕЛНАТА СПОСОБНОСТ НА ДОМАКИНСТВАТА В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Петя Василева 188

ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПАЗАРА НА ТРУДА
Гл. ас. д-р Таня Илиева 195

ВОЛАТИЛНОСТТА КАТО АКТИВ: АНАЛИЗ НА VIX И ETF АЛТЕРНАТИВИ ЗА ИНВЕСТИТОРИТЕ
Гл. ас. д-р Цветан Павлов 201

СТАБИЛНОСТ НА БЪЛГАРСКИЯ БАНКОВ СЕКТОР В УСЛОВИЯТА НА МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ТУБОЛЕНЦИИ И ПОДГОТОВКА ЗА ЧЛЕНСТО В ЕВРОЗОНАТА
Ас. д-р Рая Драгоева 209

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА АДАПТАЦИЯ НА БЪЛГАРСКИЯ ПАЗАР НА ТРУДА КЪМ ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ: СРАВНЕНИЕ С ЕС-27
Ас. Велислава Петрова 216

ВЛИЯНИЕТО НА РЕГЛАМЕНТА MICA ВЪРХУ ФИНАНСОВАТА СТАБИЛНОСТ И РИСКОВЕТЕ НА КРИПТО ПАЗАРА В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
Д-р Габриела Кръстева 224

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ И УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ ОРГАНИЗАЦИОННАТА РАМКА НА ПЕНСИИТЕ ЗА ОСИГУРИТЕЛЕН СТАЖ И ВЪЗРАСТ В БЪЛГАРИЯ
Д-р Жанета Ангелова 230

ОЦЕНКА НА РИСКОВИЯ ПРОФИЛ НА ПЛАЩАНИЯТА ПО ЗАСТРАХОВКИ „ИМУЩЕСТВО“ И „КАСКО НА МПС“ НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ ПАЗАРИ В ЮГОИЗТОЧНА ЕВРОПА ЗА ПЕРИОДА 2015–2024 Г.
Д-р Радка Василева 238

ИСТОРИЯ НА ЕВРОТО: ВЪЗНИКВАНЕ, РАЗВИТИЕ И ЛОГИКА НА ВАЛУТНАТА КОНСТРУКЦИЯ
Докторант Атанаска Минчева 246

ДАНЪЧНИТЕ ОБЛЕКЧЕНИЯ КАТО РЕШЕНИЕ ЗА УСТОЙЧИВОТО ФИНАНСИРАНЕ НА МЛАДЕЖКИТЕ ЦЕНТРОВЕ В БЪЛГАРИЯ
Докторант Ахмед Куйтов 254

ОПТИМИЗИРАНЕ НА ПРОДАЖБИТЕ НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ КОМПАНИИ В УСЛОВИЯТА НА ТУРБУЛЕНТНОСТ
Докторант Габриела Спасова 261

СРАВНИТЕЛЕН ПРЕГЛЕД НА МЕТОДИТЕ ЗА ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА ПЕНСИЯ ПРИ ПРИЛАГАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ РЕГЛАМЕНТИ И МЕЖДУНАРОДНИ ДОГОВОРИ В ОБЛАСТТА НА СОЦИАЛНАТА СИГУРНОСТ, ПО КОИТО РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ Е СТРАНА
Докторант Диляна Йорданова 269

ДЕКАРБОНИЗАЦИЯ И ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ В БЪЛГАРИЯ: ДИНАМИКА И ВЗАИМОВРЪЗКИ В КОНТЕКСТА НА ЗЕЛЕНИЯ ПРЕХОД
Докторант Иван Спасов 277

СИТУАЦИОНЕН АНАЛИЗ НА БАНКОВОТО ЖИЛИЩНО КРЕДИТИРАНЕ В БЪЛГАРИЯ – РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ
Докторант Инна Борозенкова 284

ИЗКУСТВЕНИЯТ ИНТЕЛЕКТ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ И ЛИКВИДНОСТТА В ERP/BI СРЕДАТА: МЕХАНИЗМИ, ЕФЕКТИ, УСЛОВИЯ ЗА УСПЕХ
Докторант Кирил Пенев 292

КРИПТОВАЛУТИТЕ КАТО ПЛАТЕЖНО СРЕДСТВО: ИКОНОМИЧЕСКА ЛОГИКА, ОГРАНИЧЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВИ
Докторант Красимир Иванов 299

СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА АНТИИНФЛАЦИОННАТА ПАРИЧНА ПОЛИТИКА НА ФЕДЕРАЛНИЯ РЕЗЕРВ И ЕЦБ (2021-2025)
Докторант Кристиян Варамезов 307

ОРГАНИЗАЦИОННО-ИКОНОМИЧЕСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ДОПЪЛНИТЕЛНОТО ДОБРОВОЛНО ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ В НЯКОИ СТРАНИ ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
Докторант Кристияна Милинова 316

РАЗВИТИЕ НА ПРЕДЯВЕНИТЕ ПРЕТЕНЦИИ КЪМ ГАРАНЦИОННИЯ ФОНД, СВЪРЗАНИ СЪС ЗАСТРАХОВКА „ГРАЖДАНСКА ОТГОВОРНОСТ НА АВТОМОБИЛИСТИТЕ“
Докторант Максим Колев 324

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ НА ФАРМАЦЕВТИЧНИЯТ ПАЗАР В БЪЛГАРИЯ
Докторант Маргарита Кръстева 331

ТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА TGARCH МОДЕЛА ЗА ОЦЕНКА НА ПАЗАРНИЯ РИСК
Докторант Петър Джелепов 337

СРАВНИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ШЕСТТЕ НАЙ-ГОЛЕМИ ПЕТРОЛНИ КОМПАНИИ В СВЕТА ЧРЕЗ ПАЗАРНИ МУЛТИПЛИКАТОРИ P/B, P/IOS И P/E
Докторант Ралица Иванова 342

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ФИНАНСОВОТО УПРАВЛЕНИЕ НА ЕВРОПЕЙСКИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПРОЕКТИ, ПОРОДЕНИ ОТ РАЗЛИЧИЯ В ТЪЛКУВАНЕТО НА ПРОГРАМНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ
Докторант Славейко Славков 348

СУРОВИННАТА БАЗА В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ КАТО ПРЕДПОСТАВКА ЗА ИНВЕСТИЦИОННА АКТИВНОСТ В МЕСОПРЕРАБОТВАТЕЛНИЯ СЕКТОР
Докторант Юли Станков 356

ДИГИТАЛНИТЕ РАЗПЛАЩАНИЯ И УПРАВЛЕНИЕТО НА ЛИЧНИЯ БЮДЖЕТ ПРИ СТУДЕНТИТЕ
Студент Галя Тулина 363

ЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ ПАЗАРИ ПРЕДИ И СЛЕД ЕВРОТО: СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА БАЛТИЙСКИТЕ СТРАНИ И ИЗВОДИ ЗА БЪЛГАРИЯ
Студент Ивайло Василев 369

СЧЕТОВОДСТВО, КОНТРОЛ, ОДИТ, СТАТИСТИКА И МАТЕМАТИКА

ЗА ОСНОВОПОЛОЖНИКА НА СВИЩОВСКАТА АКАДЕМИЧНА СЧЕТОВОДНА ШКОЛА - ПРОФЕСОР ГОСПОДИН ТОШЕВ
Проф. д-р Атанас Атанасов 381

УСТОЙЧИВОСТ НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ И КАЧЕСТВО НА ОТЧЕТНАТА ИНФОРМАЦИЯ
Prof. Dimitrios P. Petropoulos, PhD, доц. д-р Галина Чиприянова 386

SEMI-TENSOR PRODUCT FOR FINITE GAMES WITH DETERMINISTIC STRATEGY DYNAMICS: A TUTORIAL
Prof. Renato De Leone, PhD..... 395

ОТЧИТАНЕТО НА УСТОЙЧИВОСТТА В БАНКИТЕ В БЪЛГАРИЯ – ФАКТОР ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ТЯХНАТА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ
Доц. д-р Венцислав Вечев 404

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧНИ АСПЕКТИ НА ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ В ОТЧЕТНОСТТА
Доц. д-р Галина Чиприянова 410

ВЪРХУ НЯКОИ АСПЕКТИ ПРИ ПРИЛАГАНЕ НА СИСТЕМАТА ЗА НАТРУПВАНЕ И ТРАНСФЕР НА КРЕДИТИ (ECTS) ПРИ ОБУЧЕНИЕТО ПО СЧЕТОВОДСТВО В ОКС „БАКАЛАВЪР“
Доц. д-р Галя Иванова – Кузманова..... 424

ИЗСЛЕДВАНЕ НА НАГЛАСИТЕ НА СТУДЕНТИТЕ ПО СЧЕТОВОДСТВО КЪМ ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ В ОБУЧЕНИЕТО
Доц. д-р Даниела Александрова Георгиева..... 431

SUSTAINABILITY REPORTING IN THE PUBLIC SECTOR: INTERNATIONAL FRAMEWORKS, SECTOR-SPECIFIC CHARACTERISTICS AND PROSPECTS FOR BULGARIA
Доц. д-р Диана Папраданова..... 440

ИЗКУСТВЕНИЯТ ИНТЕЛЕКТ В СИСТЕМИТЕ ЗА АВТОМАТИЗИРАН КОНТРОЛ ВЪРХУ АВТЕНТИЧНОСТТА НА ЕВРОБАНКНОТИТЕ
Доц. д-р Зорница Ганчева 448

ГОТОВИ ЛИ СМЕ ЗА ОБЪРНАТО ПРЕПОДАВАНЕ ПО СЧЕТОВОДСТВО?
Доц. д-р Ива Монева 456

СТАНДАРТИЗИРАН ПОДХОД ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ И ОПОВЕСТЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ФИНАНСОВИТЕ РЕЗУЛТАТИ ОТ ДЕЙНОСТТА НА ПРЕДПРИЯТИЯТА
Доц. д-р Иван Андреев..... 465

НЕСТАНДАРТНО ПРИЛОЖЕНИЕ НА КЛАСИЧЕСКИ ТЕХНИКИ ЗА ДЕТЕРМИНИРАН ФАКТОРЕН АНАЛИЗ
Доц. д-р Красимир Кулчев, гл. ас. д-р Галя Кушева 473

АНАЛИЗ НА ДИНАМИКАТА И СТРУКТУРАТА НА ЕМИСИИТЕ НА ВРЕДНИ ВЕЩЕСТВА В АТМОСФЕРАТА В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Красимира Славева..... 479

РАЗХОДИТЕ ЗА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ ПО ФУНКЦИИ В БЪЛГАРИЯ – ДИНАМИКА, СТРУКТУРА И ЕВРОПЕЙСКИ СРАВНЕНИЯ
Доц. д-р Маргарита Шопова 489

ЦЕНТРАЛИЗИРАНОТО МИТНИЧЕСКО ОФОРМЯНЕ В ЕС – МИТ ИЛИ РЕАЛНОСТ
Доц. д-р Момчил Антов 499

СЧЕТОВОДНО ТРЕТИРАНЕ НА УСТОЙЧИВИТЕ ИНВЕСТИЦИИ В КОНТЕКСТА НА ТАКСОНОМИЯТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
Доц. д-р Николина Грозева 507

ЗНАЧЕНИЕ НА НЕФИНАНСОВАТА (ЕКОЛОГИЧНА) ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ФИНАНСОВА УСТОЙЧИВОСТ В АГРАРНИЯ СЕКТОР
Доц. д-р Павлина Димитрова 513

ДИГИТАЛНА КОХЕРЕНТНОСТ НА КОНТРОЛНАТА СИСТЕМА: ПЪТ КЪМ ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНАТА ФРАГМЕНТАЦИЯ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Пепа Стойкова, Мариета Спасова 521

ДИНАМИЧНА КЛАСИФИКАЦИЯ НА ОБЛАСТИТЕ В БЪЛГАРИЯ СПОРЕД ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ЛЕКАРСТВЕНИ ПРОДУКТИ, ЗАПЛАЩАНИ ОТ НЗОК
Доц. д-р Пламен Петков 526

ПРОФЕСИОНАЛНАТА ПРЕЦЕНКА В СЧЕТОВОДСТВОТО И СВЪРЗАНИТЕ С НЕЯ РИСКОВЕ: ПРОЯВЛЕНИЯ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ
Доц. д-р Радосвета Йорданова Кръстева-Христова 537

ПО ВЪПРОСА ЗА РЕНТАБИЛНОСТТА, ЛИКВИДНОСТТА И ОБРЪЩАЕМОСТТА НА ТЕКУЩИТЕ АКТИВИ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО /МЕТОДИКА И МЕТОДОЛОГИЯ ЗА АНАЛИЗ/
Доц. д-р Росица Иванова 549

ПАРАДОКСИТЕ НА СЧЕТОВОДСТВОТО И СЧЕТОВОДНИТЕ ПРИНЦИПИ
Доц. д-р Светлозар Стефанов 557

ИНТЕГРИРАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА В ОДИТА: МССУ 5000 И ТРАНСФОРМАЦИЯТА НА ОДИТОРСКАТА ПРОФЕСИЯ
Доц. д-р Силвия Костова 566

ИЗСЛЕДВАНЕ НА СТРУКТУРНАТА ДИНАМИКА НА ВЪГЛЕРОДНИТЕ ЕМИСИИ В АТМОСФЕРАТА
Доц. д-р Стела Касабова 574

СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНСКО СЧЕТОВОДСТВО И ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА УСТОЙЧИВАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ НА БИЗНЕСА
Доц. д-р Галина Чиприянова, Цветелина Яламова, докторант 582

КОНТРОЛ И УПРАВЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВОТО ЗДРАВЕ НА МАЛКИТЕ ОБЩИНИ В БЪЛГАРИЯ – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Гл. ас. д-р Дияна Иванова 591

БИБЛИОМЕТРИЧЕН АНАЛИЗ НА ДАНЪЧНИТЕ ФОРМАЛНОСТИ И АДМИНИСТРАТИВНАТА ТЕЖЕСТ
Гл. ас. д-р Желью Желев 599

ОСОБЕНОСТИ ПРИ ВЪЗЛАГАНЕТО НА ИНСПЕКЦИОННА ДЕЙНОСТ ОТ ОРГАНИТЕ НА ДФИ
Гл. ас. д-р Надежда Цветкова..... 606

ТРАНСФОРМАЦИЯ НА СЧЕТОВОДСТВОТО В КОНТЕКСТА НА РАЗВИТИЕТО НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ
Гл. ас. д-р Ралица Данчева 613

ЕКОЛОГИЧНО УПРАВЛЕНСКО СЧЕТОВОДСТВО – КАК ДА ГО ИЗПОЛЗВАМЕ
Гл. ас. д-р Росен Колев 621

КРЕДИТНИЯТ АНАЛИЗ КАТО САМОСТОЯТЕЛНА НАУЧНА И УЧЕБНА ДИСЦИПЛИНА: ПРЕДМЕТ, МЕТОД И ИНФОРМАЦИОННА ОСНОВА В КОНТЕКСТА НА SAF-T
Д-р Петър Петров..... 629

КОЕФИЦИЕНТ НА КРИЗИСНА ЛИКВИДНОСТ (CLR) И ИНДЕКС ЗА СТАБИЛНОСТ (PSI) КАТО РАННИ СИГНАЛИ В КРЕДИТНИЯ АНАЛИЗ: МЕТОДИЧЕСКА РАМКА И ЕМПИРИЧНА АПРОБАЦИЯ
Д-р Петър Петров..... 637

ОТЧИТАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА В ОРГАНИЗАЦИИТЕ ОТ ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР В БЪЛГАРИЯ – НОРМАТИВНИ И ИНФОРМАЦИОННИ АСПЕКТИ
Докторант Веселина Тодорова..... 645

СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО, ИЗЧИСЛЕНИ ПОСРЕДСТВОМ ИКОНОМИЧЕСКИТЕ СМЕТКИ ЗА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО И СИСТЕМАТА ЗА ЗЕМЕДЕЛСКА СЧЕТОВОДНА ИНФОРМАЦИЯ
Докторант Гергана Павлова 657

НОРМАТИВНА РАМКА И АДМИНИСТРАТИВНИ ПРОЦЕДУРИ ПРИ ПРИЕМА НА ЧУЖДЕСТРАННИ СТУДЕНТИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Докторант Диана Маринкова..... 666

ДИНАМИКА И СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ИНДЕКСА НА ЧОВЕШКОТО РАЗВИТИЕ: МЯСТОТО НА БЪЛГАРИЯ В ЕВРОПА
Докторант Диана Мутафова 672

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ, ПОДХОДИ И МЕТОДИ ПРИ ИЗВЪРШВАНЕТО НА СЪДЕБНО-СЧЕТОВОДНИ ЕКСПЕРТИЗИ
Докторант Димитър Иванов..... 680

СЧЕТОВОДСТВОТО В СЪВРЕМЕННАТА ИНФОРМАЦИОННА СРЕДА
Докторант Дияна Попова 689

ВНЕДРЯВАНЕ НА ОТЧЕТНОСТТА ЗА УСТОЙЧИВОСТТА В ПРЕДПРИЯТИЯТА – ОРГАНИЗАЦИОННИ И ПРАКТИЧЕСКИ АСПЕКТИ
Докторант Ивайло Кънев..... 698

ПРИЛОЖЕНИЕ НА МАШИННОТО ОБУЧЕНИЕ ЗА ПРОГНОЗИРАНЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ КОЛИЧЕСТВА АНТИДИАБЕТНИ ЛЕКАРСТВА
Докторант Иван Митков 706

ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ НА СЧЕТОВОДНИЯ ПЕРСОНАЛ И КАЧЕСТВОТО НА ОТЧЕТНАТА ИНФОРМАЦИЯ
Докторант Иван Николов 714

ФОРМИРАНЕ И ПРЕДСТАВЯНЕ НА ФИНАНСОВИЯ РЕЗУЛТАТ (ТЕОРЕТИЧНИ ПОДХОДИ, МЕЖДУНАРОДНИ И НАЦИОНАЛНИ СЧЕТОВОДНИ РАЗБИРАНИЯ)
Докторант Ивелина Панайотова 721

МЕТОДИ ЗА ИЗМЕРВАНЕ НА БЕДНОСТТА –СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА АБСОЛЮТНИЯ, ОТНОСИТЕЛНИЯ И СУБЕКТИВНИЯ ПОДХОД
Докторант Нуридин Нуридин 731

ОТЧЕТНИЯТ ПРОЦЕС В ПРЕДПРИЯТИЕТО – СЪЩНОСТ, СТРУКТУРА И ОСНОВНИ ЕТАПИ
Докторант Пламена Николова 743

ОТЧЕТНОСТТА ЗА УСТОЙЧИВОСТ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ИНТЕГРИРАНО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО
Докторант Рая Темнялова 754

ОСОБЕНОСТИ НА КОНТРОЛА ВЪРХУ ЕВРОПЕЙСКИТЕ СРЕДСТВА ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ДИРЕКТНИТЕ ПЛАЩАНИЯ
Докторант Снежана Ясенова Парушева-Ламбева 764

КРЕДИТНИЯТ РЕЙТИНГ КАТО ФАКТОР ЗА УСТАНОВЯВАНЕ НА КРЕДИТОСПОСОБНОСТТА
Докторант Стоянка Бозвелиева 773

СЧЕТОВОДНАТА ПРОФЕСИЯ В КОНТЕКСТА НА ЕТИЧНИТЕ НОРМИ, ЕТИЧНА ПРЕЦЕНКА И ПРОФЕСИОНАЛНО РЕШЕНИЕ
Докторант Таня Димитрова Станева 780

ОСОБЕНОСТИ НА ВЗЕМАНИЯТА КАТО ОТЧЕТНИ ОБЕКТИ В ПЪТНОСТРОИТЕЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ
Докторант Цветелина Мишонова 789

LEASING AS STRATEGIC FINANCING TOOL

Prof. Dr. Tatjana Spaseska, PhD[1]
Prof. Dr. Emilija Gjorgjioska, PhD[2]
Prof. Dr. Aneta Risteska-Jankuloska, PhD[3]

Abstract: *Leasing represents an important and widely used form of business financing that enables companies to acquire and use assets without the need for significant upfront capital investment. Leasing as a special form of financing has become a very popular method for financing businesses that are not able to finance the purchase of the necessary equipment or immovables for the commercial activity for which they are registered. Therefore, this financial mechanism is particularly attractive for small and medium-sized enterprises, as it preserves liquidity and supports operational flexibility.*

The main objective of this paper is to analyze the leasing arrangements and their application in the Republic of North Macedonia. Based on the research results, the authors propose several measures and recommendations to increase the use of leasing among business entities in the Republic of North Macedonia.

Keywords*: Leasing, business financing, small and medium-sized enterprises*

JEL: G32, K22, K12

1. Introduction

Financing of businesses is a complex process which involves procurement and utilization of funds so the businesses will be able to carry out their operations effectively and efficiently. In today's dynamic business environment, one of the key determinants of business growth and long-term sustainability is providing appropriate funding sources. Actually, the most serious problem that businesses face is to provide adequate financing for funding their work. In fact, enterprises try to find financing methods that will enable them to provide the necessary assets for their operations. Therefore, internal sources such retained earnings are considered as the most appropriate source of funding, but usually they are not sufficient to meet the financial needs of the company. One of the financing possibilities is business funding with leasing arrangements. This alternative method for finding has gained significant importance due to its flexibility and relatively simple approval procedures. Therefore, leasing has become an attractive

[1] tatjana.spaseska@uklo.edu.mk, Faculty of Economics - Prilep, University „St. Kliment Ohridski“ - Bitola, North Macedonia
[2] emilija.mateska@uklo.edu.mk, Faculty of Economics - Prilep, University „St. Kliment Ohridski“ - Bitola, North Macedonia
[3] aneta.risteska@uklo.edu.mk, Faculty of Economics - Prilep, University „St. Kliment Ohridski“ - Bitola, North Macedonia

financing option for businesses, particularly for small and medium-sized enterprises (SMEs), which often face difficulties in obtaining traditional bank financing because of limited collateral, high interest rates and complex bank procedures.

Leasing is a financing method that enables the creditor to recover the costs of the leased asset and earn a return on invested capital, while allowing almost any type of equipment or property, from airplanes and satellites to computers, printing presses, and automobiles, to be obtained through leasing. The lessee benefits significantly from leasing because they generate income through the use of the leased equipment, and the revenue earned can be used to cover the lease payments. The provider of the lease (lessor) also has an economic interest in participating in this type of activity, because through the lease, he receives compensation greater than the funds he invested in the object that is the subject of the lease (Gjorgjioska & Gjorgjieva, 2023).

The world's first leasing company was established in San Francisco in 1952, United States Leasing Corporation, as a pioneer company in the modern leasing industry (Humbach, 1983). After that the leasing market has experienced significant growth, especially in recent years. Globally, there are 1,623,127 leasing companies, with 420,428 (26%) in the USA, 149,036 (9%) in China, and 134,643 in the Czech Republic, together representing 43% of the global leasing market.[4] It is expected the leasing market to grow from $2.07 trillion in 2025 to $2.26 trillion in 2026 at a compound annual growth rate (CAGR) of 9.1%. The growth in the historic period can be attributed to rising business capital requirements, increasing need for financial flexibility, growing asset cost burden, expansion of commercial operations, rising demand for alternative financing (The Business Research Company, 2026). The financial leasing market plays an important role in asset financing across various industries, including transportation, manufacturing, construction, healthcare, IT, and logistics. Globally, leasing finances around 30% of business equipment acquisitions, while over 80% of commercial aircraft are leased. The U.S. is one of the largest leasing markets, with leasing representing nearly 35% of financed equipment transactions (Market reports world, 2026).

Recently, financing with leasing arrangements has gained importance as an alternative source of external finance, especially in emerging economies such as North Macedonia, where the businesses are financing most of their investment projects with expensive bank loans. So, financing with leasing arrangements has a special role in gaining required financial resources for all businesses.

The paper is structured as follows. Section 2 broadly reviews some related research about leasing as a contemporary financing instrument. Section 3 briefly introduces the reader to the leasing legal framework in North Macedonia. Section 4 is focused on leasing applications in the Republic of North Macedonia. The last section concludes and recommends.

[4] Available from https://companydata.com/world/leasing/ retrieved on 3.7.2026

2. Related research

Financing decision is one of the core decisions of corporate organizations in a modern economy. It has received high attention among researchers as a result of its implication on the capital structure, dividend policy as well as capital budgeting decisions (Atseye et al., 2020). Financing decision represents choosing different sources of finance through which corporations financed their investment and operational activities for the maximization of shareholders wealth. One of the alternative models for business funding is financing through leasing arrangements. Leasing enables firms to provide the necessary funds without initial capital investment and supports business expansion while preserving liquidity and financial flexibility (Amembal, 2000).

Generally, leasing can be classified into operating and financial leasing. Operating leasing is a short-term form, usually involving reusable assets, where the lessor often retains responsibility for maintenance and servicing. Financial leasing represents a long-term financing arrangement whereby the lessor acquires an asset from a supplier and leases it to the lessee under agreed terms. Its specific structure involves three parties—the lessor, lessee, and supplier. Financial leasing, as a combination of finance and leasing, plays the dual characteristics of finance and trade and is a typical form of equipment leasing (Jiang et al., 2023). In the financial leasing (identical to the bank loan) there is always a self-financing part provided by the lessee. This part is usually equal to the down payment under the leasing contract and it is an absolute condition for the leasing contract to come into effect. In contrast, operating leasing does not require such financing, as the lessee only pays for the temporary use of the asset and returns it to the lessor after the agreed period, without the option of ownership transfer.

A considerable number of studies have examined the leasing as an alternative model for financing the businesses and its impact on the firm's financial performances. Matejun & Popecka (2013) analysed the leasing as a source of funding for entrepreneurial activities in the SME's sector. The results of their study confirmed that the application of leasing is assessed very positively and it contributed to increased flexibility, innovativeness and competitiveness, as well as positive influence on financial liquidity and enterprise's tax obligations. Similarly, the research conducted by Makhmudovna (2025) has shown that leasing should find application as a means of promoting machinery, equipment, vehicles, and software in the development of the specified activities and it can play a role in creating joint leasing companies with foreign banks and enterprises (firms). Trojanowski et al. (2025) concluded that although leasing is not the main source of investment financing, it remains significant, accounting for 13% of investment outlays in the EU and 14% in Poland during 2016–2022.

Michiels et al. (2021) investigated the role of the accountant as advisor with regard to financing options for family businesses, which factors influence the accountant's decision to recommend a certain financing choice, and especially focusing on leasing as a possible alternative financing form for family businesses.

The results indicate that although leasing is an attractive financing option from an economic perspective, family businesses are less likely to use it.

Considering the application of leasing in SME, the study conducted by Lian (2025) found that financial leasing positively affects innovation input and output; after enterprises use financial leasing to finance, it will alleviate the degree of financing constraints of enterprises and then promote enterprise R&D input and innovation output. In addition, financial leasing can also help SMEs, especially those with low credit ratings, to upgrade equipment and enhance technology (Kong et al., 2020). Furthermore, international organizations recognize leasing as an important mechanism for strengthening SME financing ecosystems, particularly in emerging markets where access to traditional bank financing remains limited (International Finance Corporation, 2009).

Aremo et al. (2022) examined the effect of lease financing on the financial performance of listed manufacturing companies and the findings have shown that financial lease creates a positive effect on financial performance of companies through the creation of opportunities to use capital intensive assets in production activities. Also, the study of Khalaf Alkhazaleh & Al-Dwiry (2018) indicated that lease financing has significant positive impact on the return on assets as a measure of financial performance. Similar findings reveal the study conducted by Atseye et al. (2020). Also, Negkakis (2025) reveals that capital lease intensity is positively associated with operating performance, indicating that leasing can be a value-enhancing financing strategy in the shipping industry.

From the analysis on published papers and researches in Macedonia related to leasing, Boshkovska (2011) found that leasing in North Macedonia was underdeveloped and emphasized the need to improve legal and tax regulations, reduce leasing costs, and increase SMEs' awareness of the benefits of lease financing for investment activities. The study conducted by Odzaklieska et al. (2015) have shown that leasing is a relatively new form for financing business entities in R. Macedonia and its presence as a form for financing international business is on a relatively low level. The promotion and affirmation of the leasing as a form for business financing is of crucial importance for the business entities to become familiar with its characteristics, advantages and risks. Shabani & Kadri (2021) found that the leasing sector in North Macedonia remains small and has a negligible impact on the financial system. Despite its initial rapid growth, leasing has not developed into a significant complement to bank lending. Gjorgjievska & Gorgieva (2023) state that leasing in the Republic of North Macedonia as a special commercial activity and financing opportunity remains underutilized, with leasing companies primarily focused on vehicle leasing. The conclusion remains that the corporate sector still does not use leasing as an opportunity for financing business activity, in the way and to the extent that SMEs from the EU use it.

3. Leasing legal framework in North Macedonia

Financial leasing as a new financial instrument has been introduced in the regulation framework in the comparative law in the 50-60s of the 20th century

(Hristov, 2025). The benefits of leasing were recognized also by European countries. By the end of the first decade of the XXI century, there was almost no county in Europe that had failed to regulate in some manner the leasing business, or at least some of its forms (Gjorgjioska & Gjorgieva, 2023). The method of regulating leasing shows dualism in its regulatory form. An analysis of the national legislation of several European countries indicates that the predominant approach is to regulate leasing activities, particularly the contractual structure of leasing, primarily through civil law provisions. These provisions establish the fundamental legal framework for leasing by defining its conceptual model, governing principles, the nature of the contractual relationship, while the legal status of the contracting parties and more specific aspects of leasing transactions are addressed in specialized legislation (Biriukova, 2021).

A very important place in the process of unification of the leasing has taken the UNIDROIT Convention on International Financial Leasing (Ottawa, 1988). As of the current official status of the Convention, 11 states are contracting parties and 10 states have ratified or acceded to the Convention. The influence of UNIDROIT on financial leasing regulation extends further, as the Model Law on Leasing (2008) aims to promote the development and harmonization of leasing legislation.

In the Republic of North Macedonia, leasing is regulated by a *lex specialis*. The first Law on leasing (Official Gazette of the Republic of Macedonia“ No. 4/2002) in the Republic of North Macedonia was adopted in 2002, 6 years before UNIDROIT adopted the Model law on leasing. After more amendments of the Law on leasing, in July 2026 the Parliament adopted a new Law on financial leasing. The main aims of the new law are establishing greater transparency, stronger protection of users, more efficient supervision and a modernized regulatory framework with European standards. The new legal solutions relate to the conditions for the establishment and operation of financial leasing providers, corporate governance, supervision mechanisms, transparency in operations and the protection of financial leasing users. The adoption of the new law was the first step in order to support the growth and development of SMEs, to recognizing the importance of leasing as a tool for SMEs to acquire essential equipment and machinery, and manner to minimize the legislative barriers for using leasing as a financing option (Government of the Republic of North Macedonia, 2024). The new law specifies the mandatory elements that should be included in all financial leasing contracts, in addition, adding the possibility to be concluded in electronic form. (Draft law on financial leasing, by summary procedure, 2026)

4. Leasing application in Republic of North Macedonia

The leasing sector in North Macedonia is relatively small compared with the developed economies but has shown gradual development over the past two decades. Leasing arrangements have gained importance as they enable businesses to acquire modern equipment and technology without significant cash outflows. With the development of the market economy, leasing has become an important

instrument not only for financing but also for acquiring equipment and supporting foreign trade activities.

Although 24 years have passed since the creation of the legal framework for leasing, its share in the financial system is very small, accounting 1.2% of total assets and 1.4% of gross domestic product (GDP). Considering this, it can be concluded that the leasing sector has a minor significance for the domestic financial system and is not an important channel for risk spillover to other financial system segments, both for its small volume and weak connection with other financial system segments. Leasing companies in North Macedonia are part of the financial system, that is registering the fastest growth, and their activities mainly relate to contracts for passenger and freight vehicles (NBRM, 2024).

Credit risk is the most significant risk to the leasing companies, while the indicators of this risk somewhat improved in 2024. The liquidity risk is low, although there is an exposure to currency risk, both direct and indirect. The leasing companies' capitalization ratio decreased in 2024. Also, the profitability declined, although it remained solid. The capitalization ratio of leasing companies, measured as a share of capital and reserves in the total assets, reduced also in 2024, to the level registered in 2020. The indicators of the liquidity risk exposure are favorable. The asset-liability maturity gap with a remaining contractual maturity of up to one year was positive and improved in 2024. In addition, the assets that fall due up to one year are higher by more than three times compared to the liabilities with one year maturity. Having in mind that around 76% of the leasing companies' assets are claims on customers, the liquidity of these companies is largely conditioned by the successful collection of claims.

Figure. 1. Number of Leasing Companies in North Macedonia 2014-2024
Source: Authors' compilation based on Reports of Financial Stability of National Bank of North Macedonia

Figure. 2. Percentage participation of Leasing Companies to Total Assets of the Financial System in North Macedonia (2014-2024)

Source: Authors' compilation based on Reports of Financial Stability of National Bank of North Macedonia

The implementation of leasing in North Macedonia offers numerous advantages such as more efficient asset replacement, flexible repayment schedules, enables businesses to use technologically advanced equipment without immediate ownership and as a result provide increased competitiveness. Although these advantages the development of leasing in North Macedonia is on a low level and faced with numerous challenges. Thus, the dominant part of the businesses in North Macedonia relies on traditional bank loans with high interest rates and are not familiar with the benefits offered by leasing. Considering this, the development of secondary markets for leased assets and further harmonization of domestic legislation with European Union practices has crucial importance for the future growth of the leasing market in North Macedonia. As the economy continues its integration into European markets, leasing is expected to play an increasingly important role in financing productive investments, improving business competitiveness, and supporting sustainable economic development.

5. Conclusion

It can be concluded that leasing represents an efficient financing instrument for supporting investment and enhancing the competitiveness of enterprises. Its application enables more effective financial resource management, improves productivity, and facilitates access to modern business assets. Despite its many advantages, the development of leasing in North Macedonia remains limited and faces significant challenges. With the continued development of the leasing market, further enhancement of financial literacy, and stronger investment incentives, leasing is expected to play an even more significant role in promoting the economic development of the Republic of North Macedonia. Bearing in mind that the new Law on financial leasing was adopted in July 2026, with the main

aim to increase the use of the leasing by Macedonian enterprises, some future research should analyze and compare the influence of the new regulatory framework on the use of leasing as a strategic financial tool.

References

Alkhazaleh, A. M. K., & Al-Dwiry, M. (2018). *To what extent does financial leasing has impact on the financial performance of Islamic banks: A case study of Jordan*. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal, 22*(1).

Aremo, A. A., & Ayorinde, Y. O. (2022). Lease financing and financial performance of listed manufacturing companies in Nigeria. *European Journal of Accounting, Auditing and Finance Research, 10*(6), 1–8. https://doi.org/10.37745/ejaafr.2013/vol10n6pp18

Atseye, F. A., Mboto, H. W., & Lawal, S. G (2020). Lease Financing and Profitability: Evidence from Nigerian Quoted Conglomerates. *International Journal of Economics and Financial Issues, Econjournals, vol. 10(1), p.132-137.*

Biriukova A. (2021). Lease agreement in modern national and European legislation. *Entrepreneurship, Economy and Law*, No 9.

Boskovska D. (2011) leasing sector in macedonia-states and trends. *Annals of the University of Petroşani, Economics, 11(4), 45-52 45.*

Brealey, R. A., Myers, S. C., Allen, F., & Edmans, A. (2022). *Principles of corporate finance* (14th ed.). McGraw-Hill.

Gjorgjioska, E., Gjorgjieva. D. (2023). The Leasing Agreement and Possibilities of use among SMEs in the Republic of North Macedonia. *XIX. IBANESS Congress Series on Economics, Business and Management – Plovdiv / Bulgaria.*

Government of the Republic of North Macedonia, 2024, Reform and growth facility for the Western Balkans - Reform Agenda of North Macedonia 2024-2027.

Hristov, V. (2025). The Leasing – Concept and Types. Comparative Legal Analysis between the European Contries. Challenges before the Leasing. *Athens Journal of Law 2025, 12: 1-13* https://doi.org/10.30958/ajl.X-Y-Z 1

Humbach, J. A. (1983). *The common-law conception of leasing: Mitigation, habitability, and dependence of covenants*. *Washington University Law Quarterly, 60*(4), 1213–1290.

International Finance Corporation. (2009). *The development of leasing in emerging markets.*

Jiang, M., Paudel, K. P., Mi, Y., & Li, J. (2023). Farmland transfer and rural financial structure: Evidence from China. *International Review of Financial Analysis, 90, 102897.*

Kong, D., Zhu, L., & Yang, Z. (2020). Effects of foreign investors on energy firms' innovation: Evidence from a natural experiment in China. *Energy Economics, Volume 92.*

Law on financial leasing, Official Gazzette No. 148/2026.

Lian. H. (2025). Financial leasing and enterprise innovation Finance. *Research Letters Volume 66, 105675.*

Makhmudovna. L., S., (2025). Obtaining a Long-Term Loan and Determining its Amount for Attracting Leasing. *Spanish Journal of Innovation and Integrity 40(22)*

Market reports world (2026). *Financial Leasing Services Market Size, Share, Growth, and Industry Analysis, By Type (Capital Lease, Operating Lease, Others), By Application (Personal, Commercial), Regional Insights and Forecast to 2035*

Matejun, M. & Popecka, A. (2013). Leasing as a Source of Financing Entrepreneurship in the SME Sector Companies – a Case Study. *Modern Entrepreneurship in Business Practice: Selected Issues (pp. 71-84).*

Michiels, A., Schepers, J., Vandekerkhof, P., & Cirillo, A. (2021). *Leasing as an alternative form of financing within family businesses: The important advisory role of the accountant*. *Sustainability, 13*(12), 6978. https://doi.org/10.3390/su13126978

NBRM (2024) Financial stability report for the Republic of North Macedonia in 2024

Negkakis, I. C. (2025). How Capital Leases Affect Firm Performance: An Analysis in the Shipping Industry. *Journal of Risk and Financial Management, 18(7), 371.* https://doi.org/10.3390/jrfm18070371

Odzaklieska, D., Trajkoska, G., Vitanova, G., Spaseska, T. (2015). Leasing arrangements as a form of financing business entities in Republic of Macedonia. *Annals of the „Constantin Brâncuşi" University of Târgu Jiu, Economy Series, 1 (1/2015).*

Shabani, F., Kadri. S.(2021.) Leasing: the current trend of use in the Republic of North Macedonia. *Economic Vision Vol.8, No.15/16.*

The Business Research Company (2026). *Leasing Market Report 2026, ID: 5939732*

Trojanowski D., Czaplińska, M. & Wiśniewski, P. (2025). Leasing in real estate valuation - Fuel station case study. *Real Estate Management and Valuation*, 33(3), 101-113. https://doi.org/10.2478/remav-2025-0029